

ADA CASTELLS

Pura sang

Edicions 62

Barcelona

Aquesta obra ha estat guardonada amb el Premi Sant Joan Unnim 2012 de literatura catalana, dotat per l'Obra Social d'Unnim Caixa i atorgat per un jurat compost per Jordi Coca, Pere Gimferrer, Giuseppe Grilli, Andreu Martín i Joan Carles Sunyer.

El Premi Sant Joan neix el 1981, convocat per Caixa Sabadell.

Obert inicialment a la novel·la, des de 1993 accepta totes les modalitats de la prosa literària. Amb independència de modes literàries i sense imperatius comercials, un jurat de plena solvència i rigor ha anat decidint, any rere any, un palmarès amb els millors autors de la literatura catalana i amb unes obres que han fet història. El resultat és un premi de renovada vitalitat, obert a la pluralitat de gèneres i amb una dotació de primera línia.

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei.

Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47).

Tots els drets reservats.

Primera edició: octubre del 2012

© Ada Castells, 2012

© d'aquesta edició: Edicions 62, s. a.,
Peu de la Creu 4, 08001 Barcelona
info@edicions62.cat
www.edicions62.cat

Fotocompost a Víctor Igual, s. l.,
Aragó 390, 08013-Barcelona
Imprès a: Egedsa

DIPÒSIT LEGAL: B.25.634-2012

ISBN: 978-84-297-6981-4

Al meu pare, sempre

No tinc por de res, perquè tu ets amb mi.

Salm, 23:4

Todo el mundo sabe lo que cuesta ser uno mismo siendo otro.

VÍCTOR NUBLA

El capitán / no es el capitán. / El capitán / es el mar.

JESÚS LIZANO

PART I

M'OBLIDAVA DE TU

Mai no tornaré a tenir fills. Durant quatre anys vaig viure un infern per culpa d'aquest error, i tu ets l'únic que mereix una explicació. Que consti que no intento justificar-me ni busco que em perdonis.

Quan vaig arribar per primer cop a Son Blanc, va ser com entrar al paradís. Tot ho assaboria embriagada de bons auguris. El teu pare conduïa amb parsimònia i orgull inflat. Volia que m'impregnés de la bellesa sagnant de l'illa a primera hora del matí. Estàvem cansats pel viatge i no parlàvem gaire. Jo aleshores encara ignorava que aquesta seria la tònica general de la nostra vida en comú i, confiada, m'omplia els ulls d'aquella calma que encara ara se'm fa estranya.

La finca em va treure l'alè des del primer moment. Una línia de roselles subratllava la tanca de fusta tot delimitant el camp, i el jardí era tan immens que costava recordar quan havies creuat la reixa d'entrada. Prop de la mansió, hi havia una piscina, una pista de tennis descolorida, la caseta del jardiner envoltada de mates de romaní i el cobert de les eines.

Sí, el maleït cobert de les eines.

El primer cop que la vaig veure, la casa principal se'm va aparèixer com una erupció enmig dels camps d'ordi,

una protuberància de tres pisos pintada de color siena amb vitralls davant i darrere. Quan, al caient de la tarda, el sol es reflectia en els vidres, Son Blanc es transformava en un Swarovski gegant. Al pis noble hi havia la sala i les dependències de l'àvia. A dalt, les habitacions de la resta de la família i, arran de terra, les cambres del servei i la cuina. La distribució del mas era d'una jerarquia perfecta.

Per una porta mig amagada s'accedia a una capella que només s'engalanava per la Mare de Déu d'Agost, Sant Bartomeu i Tots Sants. Era d'una sola nau, amb un altar decorat per un baix relleu amb set criatures amb el cap cot. Quan hi vaig entrar per primera vegada, no vaig recordar quin episodi evocaven els set nans petrificats. Ara em penedeixo que, amb la meva inconsciència, no en fes gaire cabal. La imatgeria escadussera es completava amb una verge endiumenjada i un sant Bartomeu, patró de Ferreries, barbut, crèdul, brandant un ganivet. Vaig pensar que tots ells eren els protagonistes d'un catolicisme ranci que s'havia imposat després que els anglesos abandonessin Menorca, enduent-se'n el metodisme i deixant-hi els camins, els panys de les portes i alguns mots per entretenir filòlegs.

La teva àvia era present en cada racó de la casa. No tan sols hi havia nascut, sinó que el seu llegat genètic em perseguia en els retrats de les estances. Per no dispersar el patrimoni, els Solivella sempre s'havien casat entre cosins i, gràcies a les dispeses del Vaticà, tots s'assemblaven. Una redundància decorativa, un cúmul de nassos ganxuts i d'ulls d'ametlla, una remor de llavis prims amb ben pocs somriu-res, se m'anava ficant ben endins sense adonar-me'n.

Al vestíbul penjava el retrat del patriarca dalt d'un cavall, vestit de caixer i amb un aire molt similar al de la

bèstia. La senyora de Son Blanc feia un sospir i se senyava cada cop que hi passava per davant. La dama honorava els morts amb la seva presència viva. Circulava entre ells com una gasela, amb l'elegància dels qui són on han de ser. Parsimoniosa, els objectes s'aliaven per complaure els seus desitjos. A mi em considerava una adquisició més, i jo maldava per comportar-me com una bona nora, decorativa i inevitable.

Em sap greu dir-t'ho, fill: tots voldríem ser fruit d'una gran història d'amor; però, si alguna cosa he après d'aquest tràngol, és que l'amor és un miratge. Em vaig casar enamorada, és cert, però al teu pare li va caure la màscara a la mateixa velocitat a què jo mateixa la hi havia col·locada. Em calia un príncep blau, me'l vaig pintar i se'm va destenyir de seguida. Arribava ferida d'una relació anterior, i el teu pare em brindava una cura als meus mals:

—Deixa-ho tot i casem-nos. Viurem a Menorca i allí tindràs llum, espai i tot el temps del món per dedicar-te a l'obra.

Havia dit les paraules cobejades per a qualsevol pintor: llum, espai i temps, i em vaig agafar a aquella taula de salvació sense ni sospitar que m'ofegaria. Si alguna cosa he après en tot aquest culebrot real que m'ha tocat patir, és que una persona ha de viure tal com és, no tal com voldria ser o, encara pitjor, tal com els altres voldrien que fos.

He de reconèixer que els dos primers mesos a Son Blanc van ser agradables. El teu pare m'havia muntat un taller a les golfes, tenia tot un paisatge al servei de la meva inspiració i podia gaudir del temps per contemplar-ne cada matís. Tot i així, l'atleta de Barcelona no pintava. Vaig

consolar-me pensant que em calia absorbir els nous colors i paisatges. M'entretenia matins sencers amb estudis al carbonet fins que un bon dia vaig decidir que a Son Blanc hi faria una gran tela, com un quadre d'aquells del XIX que servien per encabir-hi batalles. Jo, però, la volia íntima per mostrar la meva lluita contra la magnitud de tots aquells camps despoblats, per denunciar una arrogància que ja em començava a deformat. Tenia clar que al quadre hi hauria una única figura i que seria una dona. Vaig perfilar-ne uns quants esbossos, però els descartava al cap de poques setmanes. No sabia què em faltava per tirar endavant. Quan una emprèn el camí de l'autoengany, es fa difícil acceptar fins a quin punt s'ha equivocat. El paradís no era el paradís. Ho vaig saber des del primer moment, però no em vaig atrevir ni a confessar-m'ho.

Després de quatre mesos a la finca, vaig haver d'assumir que allò no eren unes vacances, sinó que seria la meva nova vida de dona casada amb l'hereu. La rotunditat de Son Blanc em queia al damunt com una llosa. Les il·lusions s'havien fos per culpa d'un tedi feixuc, i amb el teu pare s'anava imposant la fredor. Primer vaig creure que eren les grans distàncies de la casa les que ens separaven, com si tenir tres pisos ens impedís conuiu. Més endavant vaig haver de reconèixer que ell m'evitava i, per consolar-me, em vaig refugiar en el passat, com si en poc temps m'hagués convertit en una burgesa decrepita.

A Barcelona tot havia estat fàcil. Després d'una temporada patint una relació destructiva, per fi havia topat amb l'home perfecte. La seva frivolitat de nen ric em reconfortava. Fastigosament convencional, m'acollia amb

els seus braços benèfics, i a mi m'encantava fer veure que era una dona lleugera. Amb ell compràvem vestits, provàvem nous restaurants, fèiem caps de setmana llargs a Europa. Vinga dormir en Relais & Châteaux, perfumar-se amb Un Jardin en Méditerranée i menjar *petits fours*. I tot era tan estúpidament francès... Per primer cop podia fugir de mi, i fins i tot el cervell se m'estava tornant bufó. Aleshores el teu pare em va dir aquella frase: «Deixa-ho tot i casem-nos»... I jo em vaig equivocar.

Sis mesos després de la meva arribada a Menorca, ni la pintura no em servia de cura. El príncep de conte s'havia transformat en un home que anava a la seva. Gairebé havia de demanar hora per veure'l i no se'm va acudir altra cosa que recórrer a la teva àvia, la gran senyora de Son Blanc, per mirar de posar-hi remei.

El dia que m'hi vaig decidir, me la vaig trobar davant del televisor apagat, i la grisor opaca de la pantalla em va fer pensar que en aquella finca mai no permetrien que hi entrés res de l'exterior sense el control dels Solivella. La dona era asseguda en una butaca baixa, amb les mans encreuades a la falda, sense fer res. En saludar-la, vaig adonar-me que la meva intrusió havia estat inoportuna, però no vaig arribar a entendre què havia interromput exactament. La dama em va fer un gest displicent amb el cap per indicar que em concedia audiència i, quan per fi em vaig decidir a queixar-me de les desatencions del teu pare, es va limitar a mirar-me amb una supèrbia aniquiladora. Ho hauria pogut resoldre amb paraules maternals: «Paciència, tot s'arreglarà». Res d'això; la senyora de Son Blanc em va engegar un estirabot:

—Tu fes el que has de fer.

Era evident que jo no era la nora somiada, però em va sobtar que, aquell dia, una senyora tan distingida com ella, tan ben preparada per a la hipocresia, ni tan sols ho dissimulés.

Fill, et juro que vaig lluitar per recuperar el teu pare, fins que vaig caure en una conclusió estúpida i femenina: la culpa era tota meva. Jo era incapaç d'adaptar-me a una vida regalada. Ser una Solivella no feia per a mi, i aquella finca m'era i em seria sempre un vestit balder. Hi deambulava amb desconfiança i només ara, que m'ho puc mirar de lluny, sé que en tenia motius. El terra de fusta només cruixia quan jo el trepitjava, i els sostres alts, de marqueteria fosca, m'amenaçaven amb pluges de faig, roure i cirerer. Antics i nobles, els mobles heretats un mínim de tres cops se'm resistien amb calaixos desobedients. De res no em servien els poms de ceràmica esmaltada amb cireres i flors de magraner. Se'm quedaven a les mans per fer-me sentir maldestra i havia d'amagar-los dins dels gerros de ceràmica sempre a punt d'esberlar-se.

El pitjor de tot és que no podia reposar la vista enlloc. Mirés on mirés, topava amb andròmines inútils, fruit de la dèria dels rics per tot el que és superflu: caps dissecats, canelobres regalimant, records de viatges que no s'havien disfrutat prou. Vivia engabiada en un retaule barroc i, obsessionada per adaptar-m'hi, vaig trigar massa a descobrir que tota aquella magnificència secular amagava una història terrible.

Finalment vaig haver d'acceptar que només hi havia un lloc per a mi a la finca i era la caseta del jardiner. Me la imaginava de cambra única, amb menjador, cuina, bany, aranyes i pols. Tossuda, fins i tot em podia convèncer a mi mateixa que en un indret tan bucòlic com aquell seria capaç de refer la relació amb el teu pare. Un matí em vaig atrevir a suggerir-li la idea del trasllat. La teva àvia encara no era asseguda a taula per esmorzar i ho vaig aprofitar per parlar amb ell, just abans que encengués l'ordinador i els negocis l'atrapessin en un núvol de mal humor:

—Artur, aquesta casa em cau al damunt. Ja fa mig any que hi som i no m'hi sé trobar. Havia pensat que ens podríem fer arreglar la caseta del jardí.

Va deixar passar un silenci, em va mirar per si ja m'havia tornat boja i em va respondre amb la mateixa cantarella que la seva mare:

—On s'és vist que l'hereu visqui al lloc del servei?

Ho va dir en un to tan ampul·lós que per un moment encara em vaig agafar a l'esperança que fes broma.

En entrar l'àvia, el diàleg matrimonial es va aturar en sec.

Ja abans, el jardiner m'havia pescat un parell de cops espiant casa seva, però sempre feia veure que no em veia. Aquell home no deixava d'intrigar-me. Quan festejàvem, l'Artur me n'havia parlat amb tendresa. Fill d'una antiga criada, tenia una edat similar a la del teu pare i tots dos havien jugat força de petits. S'havien construït una cabana al barranc d'Algendar i hi passaven tardes senceres fabricant-se fones per matar conills, amb aquell delit que tenen les criatures de camp per eliminar la vida de les bèsties. Tot ho feien d'amagat de la senyora, és clar.

Ara, l'amo de Son Blanc ni tan sols dirigia un mot al seu amic d'infantesa i, quan li havia d'ordenar alguna feina, ho feia a través de l'àvia. Era per detalls com aquest que l'home amb qui m'havia casat se'm feia cada cop més estrany. Fins i tot vaig arribar a dubtar de si li havia de parlar de vostè. La solució a la meva vida anterior havia resultat una estafa. Saps allò de fugir del foc per caure a les brases? Doncs, això, jo estava ben escaldada.

Els pocs cops que fèiem l'amor, si del que fèiem se'n pot dir així, una fredor humida m'amarava tota la nit. A un fill li deu costar molt d'entendre, però el teu pare no em provocava mai calfreds de plaer, sinó d'una angúnia gelada. Era com si, en lloc d'omplir-me, em buidés. Al llit de matrimoni hi perdia el cos. Quan ell, per fi, sortia de dins meu, només em venia una pregunta al cap: «Què estem fent?».

De seguida vaig entendre que el més convenient era que ni em toqués.

En públic, en canvi, l'Artur desbordava calidesa. Al principi fins i tot s'havia esforçat per situar-me als cenacles de la vida illenca i, en les trobades en societat, m'explicava a cau d'orella qui era qui. Jo els veia a tots iguals: aquelles dames distingides, amb els seus vestits de modista i les joies de tota la vida; aquells cavallers rectes com un pal, amos de pastures delimitades amb murs de pedra seca; aquells joves deixats anar en la justa mesura, un punt despentinats, atlants de camisa descordada, i les noies boniques, brunes de fer passejades prohibides amb barca, sempre amb l'olor de la sal i el perfum que els regalaven...; tots ells eren el colofó en el decorat perfecte del Mediterrani, i jo, més que saber

quantas terres posseïen, entenia que sempre els seria una estranya. Només frisava per pintar-los.

Passats uns quants mesos, ho vam deixar córrer. A Barcelona ens havia semblat que podíem complementar-nos gràcies a les nostres diferències, però a l'illa els límits s'imposaven d'una manera abassegadora i marina. Ell no podia entendre res del que jo feia. Em veia com una ingènua incapaç d'interessar-se per les coses importants de la vida i, cada cop que ens trobàvem amb algun dels seus coneguts, em retreia que no sabés representar el meu paper: «Per què els has mirat d'aquella manera?», «Per què has rigut?», «Per què m'has pres la paraula?». Em presentava com una gran pintora de Barcelona i, quan la gent me'n demanava detalls, per ser amables, ell ja es neguitejava. Amb el pas del temps, jo em vaig limitar a respondre amb monosíl·labs, però això tampoc no el satisfieia i m'acusava de supèrbia. Vaig renunciar a passejar amb ell i em quedava a casa, la gran casa que em queia al damunt, la meva llosa de marbre.

Havia perdut el contacte amb el món exterior. L'armariet del televisor sempre restava tancat amb clau i mai no vaig arribar a veure l'aparell emetent res més que una nebulosa. Els altres s'havien convertit en un conglomerat difús. No m'interessaven. El telèfon mòbil que havia portat de Barcelona s'havia perdut en algun racó de la mansió i ja havia renunciat a buscar-lo. Podia recórrer al telèfon de la casa, però tampoc no tenia a qui trucar. El meu home anterior i els amics comuns havien desaparegut devastats per

la droga. A fora, ningú no em trobava a faltar. El record més clar que conservava dels pares era que, de petita, ell em llançava pels aires i ella s'esglaiava. «No s'ha de tenir por de res», cridava el pare. En rebre la trucada de la policia per anunciar-me que s'havien estibat per una carretera de l'Empordà, em vaig veure aterrant als seus braços mentre sentia el crit de la mare. Sempre més he volgut pintar l'època en què em creia capaç de volar. L'única família que em quedava era una tia ingressada en una residència amb un Alzheimer que jo combatia en la distància, pagant-li una vida que ella mateixa esborrava. Què podia fer, fill? Entens ara per què hem acabat així?

Pintava, com si aquesta fos l'única sortida possible, i a cada intent, la tela em retreia: «Inútil, on t'has ficat?». No entenia com m'havia deixat vèncer per la idea de viure en un lloc que ara se'm feia insuportablement artificial o, per ser exactes, infinitament avorrit. Així és que vaig pregar que hi passés alguna cosa. Llàstima que el meu prec fos escoltat. Ara que m'ho miro en la distància, penso que tant de bo no hagués passat res de res, però sí que va passar: vas néixer.